

GAZDASÁGI LAPOK

7. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Február 13.

Zsák és ponyva

rendeléseket a
nyári időnyre csak
most fogadok el.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagár
és kölcsönintézet

Budapest, V., Arany-János-u. 10.

Sürgönczim: NAGELA BUDAPEST.

Vidéki telefon: 104-10 és 35-92.

Aratógépek, fűkaszálók,

szénagyűjtők, szab. egyszerű és műtrágyaszórával kombinált
vetőgépek, örlő- és daráló malmok, valamint az összes
gazdasági gépek az elismert legczélszerűbb kivitelben kaphatók:

SZÜCS ÖDÖN, BUDAPEST,

VI. KERÜLET, NAGYMEZŐ-UTCZA 66. SZ.

Birtokot keresek

vételre, kisebbet lehetőleg főváros közelében
1200-2000 holdig és nagyobbat 2-4000 holdig. Csak
prima és jutányos. Ajánlatok

Képviseltek Részvénytársasághoz

Budapest, Nádor-utca 18.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hírneves füsteső-tulhevitőjével.

**Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-
képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen
kevesebb szénét fogyasztanak.**

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51.

Sürgönczim: Kemna, Budapest.
Telefon 91-21.

Wiking-aratógépek

eredeti svéd gyártmányu

kaszáló-, marokrakó- és kévekötőgépeket

hozzávaló kévekötő-zsineggel

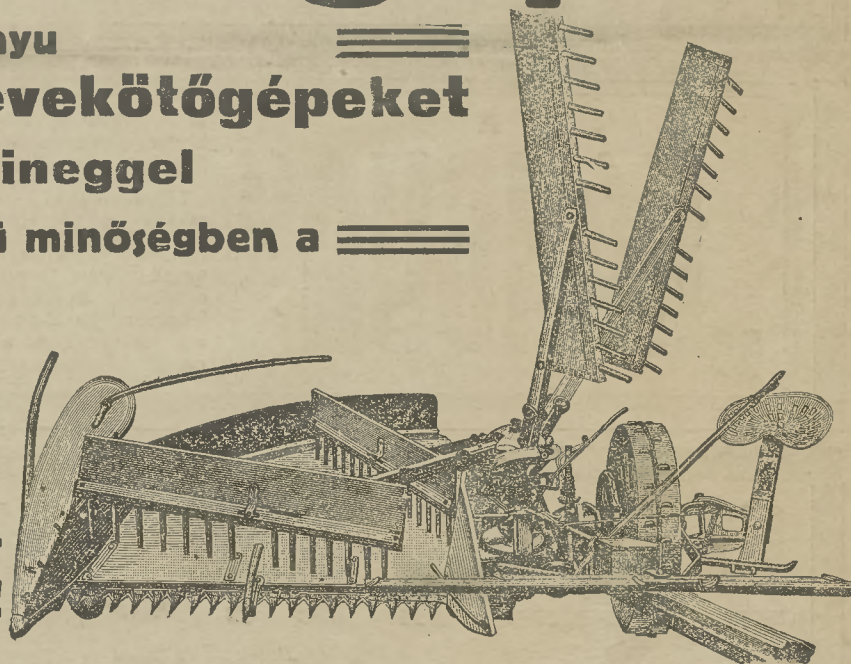
szállít, míg a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váci-ut 141.

Sürgönczim: Magomobil. Telefon 45-15.

!! Nagy tartalék alkatrész-raktár. !!

Zsák-
és
ponyva-
kölcsönzés.

ZSÁK, PONYVA, ZSINEGÁRUK

legmegbízhatóbb szállítója
SCHILLINGER MIKSA
Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. (Az országház
mellett.)
Telefon: 45-26. Alapított 1878.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéseért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ***

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér. a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Birtokot szeszgyárral venni, vagy bérelni óhajtok. Pontos adatokat „Kézpénz” jelige alatt Mosse Rudolf hirdetési irodájába

Andrássy-ut 2. kérek.

Hreblay Emilné állattelepén, Eperjes.

Igen jól tojó hófehér orpington és gyönyörűen színezett kendermagos plimut tyúkok fajtisza tenyésztéssel darabonként 1 K árban előjegyezhetők és február hó 1-től kezdve szállíthatók az előjegyzés sorrendjében. Megrendelésnél a pénz egyidejűleg beküldendő. Választott yorksirei malacok, mindenkör élő-súly kilogrammonként napi áron kaphatók. Ugyanott óriási belga házinyulak is kaphatók. Áruk 3 hónapos korban darabonként 10 korona. Azon túl havonta 3 koronával drágábbak.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitner Oszkár nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNIN**” patkányirtó szar (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához. Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Lemertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld **Reitner Oszkár** főkapitány **Patkánin** gyárának vezetősége **Nagybecskerek**en.

Allások, pályázatok, valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatóványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

A 33 év óta fennálló **FISCHER-féle**

**ZSÁK- és PONYVA-
GYÁR BUDAPEST.**

Nádor-u. 31-33. egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokróczok,

valódi amerikai

Manila-kéveketők,

SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánál. Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztes-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

A munkáltatási időnyre ajánlunk elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kitűnő vidéki perzselt

munkásszalonnát,
valamint pestvárosi
disznósirt

a legmérsékeltébb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznósir- és szalonnagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Sürgőnyezim: „Weiszefett, Budapest.” Interurban távbeszélő „József” 14-50

Uj és egyszer használt lisztes és korpás **ZSÁKOKAT**

legjobban és olcsón szállít:

SCHLESINGER és TÁRSA

zsák- és ponyvakölcsönző intézet

Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kéveketők-, ponyva-, zsinog-, juta- és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15-28. Telefon 15-28.

Százados mérleg

3000 kg. hordképességgel, kitűnő karban teljesen felszerelve eladó és azonnal szállítható.

Czódor Mihály,

Budapest,

VII., Hársfa-utca 43. sz.

Sürgőnyezim: **TURKSMA** Viehgeschäft Leeuwarden

Pontos kiszolgálás

Elsőrendű elismerő nyilatkozatok

Eredeti hollandi hasas- és tenyész-

szarvasmarha

vételeket közvetít mérsékelt jutalék mellett

J. TURKSMA,

szarvasmarha kereskedése

LEEWARDEN (HOLLAND).

A Békéscsabai Sertéshizlalo Részvény ársaság Békéscsaba
hizlalotelepén mintegy

1000 waggon sertéstrágya

jutányos áron eladó.

!! Érdeklődőknek a társaság készséggel nyújt felvilágosítást. !!

HADIFOGLYOK RÉSZÉRE

legolcsóbb reggelit és vacsorát szolgáltatja a

Szövetség-Kávé cukorral

kilónként 3 korona.

FELLNER GYULA, Budapest, V., Lipót-körut 6. szám.

A **„HANGYA”**

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya” kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

EREDETI STOCK MOTOREKE

nagyszámu rendelés folytán csak márcziusi szállításra kapható.

Hazánkban közel 100 gép dolgozik.

7 éves referenciák tartósságra. Számos utánrendelés.

VEZÉRKÉPVISELET:

MUNKÁCSI és BÁNKI

OKL. GÉPÉSZMÉRNÖKÖK MÉRNÖKI IRODÁJA,
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 45. I. EM.
TELEFON: 76-94. SÜRGÖNYCIM: DIPLINGS.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ ingyen mellékkletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz címzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árrban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utánnomás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	63
Gazdasági levél — Mátyusföldi József	64
A világháború kihatása a tudományok fejlődésére. — S. D. B.	64
Műtrágyázás sával. — Thyra Ede	66
A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kitérésével. — Löherer Andor	66
Könyvismertetés	67
Kérdések és feleletok	67
Kérdések: Csibehur mint zöldtrágya	67
Feleletok: Árpavetés ideje. — Kapásnövények trágyázatlan földbe. — Sok gyümölcsfa kis helyen.	67
Hírek	67

egyszerű megélhetésre elég bevételt nyújt s teljesen felesleges a segély. Még ha a bevonult gazdának érdemeit okvetlenül jutalmazni erkölcsi kötelessége is az államnak, tegye azt oly módon, hogy abból a majdan visszatérő katonának vagy családjának haszna legyen, nem pedig a czifra rongyok eladójának. Lám, ha postatakarékba helyeznék betét gyanánt havonta azok segélyét, kik nincsenek mulhatlanul rászorulva arra, akkor a béke idejére egy kis tőke gyűlhetne össze, a min telket, földet, házat vagy marhát, lovat, sertést stb. állatot vehetnének.

A zsellér- és cselédasszony, ki azelőtt nap-számba járt, most bottal sem kergethető munkára, mióta hadisegélyben részesül. Hogy ez a nagyobb gazdaságok, uradalmak üzemére mily káros, hogy mily nagy ennek folytán a munkáshiány, mennyire emelkedik a napibér s mennyire vannak az illető birtokosok és bérlők kizárólag a hadifoglyokra utalva, azt talán mondani sem kell.

Jó volna mégis annyi hatalmat adni az alant hatóságoknak, hogy érdem szerint osszák ki a hadisegélyt s joguk legyen a feleslegeseket lehetőleg elhelyeztetni, a kézi munkaerőt pedig akár — ha kell — karhatalmival kirendelni, hogy a szükséges földmunka el ne legyen mulasztva és egy talpalatnyi talaj se maradjon bevetetlenül. Közeledik a tavasz, legfőbb ideje ezirányban intézkedni.

Akkor talán csak nem akad olyan birtokos, ki parlagon hagyja hevertetni földét s mert azok tényleg termést nem hoznak, adót sem fizet értők. Hiszen ez az ország termésének szántsándékos csökkentése, mely vétkes mulasztás (hogy ne mondjam bünös cselekedet), melyet büntetni kellene vagy pedig közérővel (esetleg katonasággal) lennének az ily területek beművelendők, hogy parlag ne maradjon sehol.

*

A vasuti fülkében mesélte az alábbi egy lókereskedő a másíknak:

— Wienben zabot nem lehet kapni s ha mégis hozzá jut valaki ehhez a kitünő lóabrákhoz 96—110 K egy q ára. X osztrák urnak szüksége volt néhány q zabra, gondolt merészet és nagyot s Magyarországból szerzett is, a mennyi éppen kellett. Volt egy jóbarátja, kinek közvetlen a határ mentén volt valamiféle ipartelepe, a hová az osztrák ur amugy is igen gyakran küldött holmit vagy hozatott valamit, mert nagy volt közöttük az üzleti összeköttetés, csereforgalom stb.

Azután a mint megjött a zab, minden alkalommal vitt a magyar ipartelepről 1—1 zsákkal haza a kocsis; ha a pénzügyőr szigorubban vizsgálta a kocsit s meglátta a zabot, azt válaszolta

a kocsis, ki a zsákon ült, kérem, nekem utközben etetnem kell, ez a lovak abrakja.

Ezzel a kifogással szépen átszállította lassanként az egész zabkészletet s most nyugodtan alhatik, mert lovainak élelméről a jövő aratásig gondoskodva van. Ilyen és ehhez hasonló esetek nem kizárólag fordulnak elő a hon határain, még a legéberebb felügyelet mellett is, azért nem is csoda, ha az osztrákok jóval több magyar terményt kaptak s kapnak, mint a mennyi részükre eredetileg megállapítva lett. Ezen esetek az okai annak, hogy mi soha nem tudjuk biztosan, miből mennyink van s mikor fogyunk majd ki egyik-másik terményünkéből.

Bizony a csempészet nemcsak a romániai határon divik, hol állatokkal folyik, hanem az osztrák határon is, hol termékekben nagy a meg nem engedett forgalom.

Ellenőrzésre több pénzügyőrt és a büntetések kiszabásánál kérlelhetlen szigorot kérünk!

*

Évről-évre figyelmeztettük lapjainkban a t. gazdaközönséget arra, hogy a mint van egy kis jég, azonnal lásson hozzá annak raktározásához, mert könnyen jég nélkül maradunk, a mi — különösen tejgazdaságnál — óriási kárt okozhat. A folyó télen is Szemlémben irtunk erről, midőn az első nagyobb fagyok voltak novemberben; de azt hiszem kevesen voltak gazdátársaink közül, kik ezen alkalmat megragadva, jeget vágattak s hordattak volna. Utóbb, december 20-ika körül, volt három napig tartó erősebb fagy majdnem az egész országban, de ekkor is kevés jégvermet töltöttek meg.

Most már kérdéses, lesz-e oly időjárás, melyben jeget szerezhetni? s mostani kifestések is alább hagynak már. Nem kell-e majd a felvidékről vagy a dobsinai jégbarlangból szállítani természetesen, vagy a jéggyárakból mesterséges jeget? — Hiszen már most készülnek olyan kisebb jéggépek is, melyek egy-egy nagyobb uradalomban is kifizetik magukat s nagyon megnyugtató a gazdára nézve, ha függetlenül van ezen tekintetben a természet szeszélyeitől és biztosította magát jégszükségletét illetőleg minden eshetőséggel szemben.

A kinek van műmalma, szeszgyára, keményítő gyára, vagy egyéb gazdasági ipartelepe, az könnyen állíthat fel jéggyárat s termelhet esetleg eladásra is jeget. Így egy új mezőgazdasági iparágat lehetne meghonosítani, a mészárosok, hentesek, cukrászok, tejszóvetkezetek, községek, vendéglősök stb. vidéken inkább szereznek be a közelben levő gyárban szükségletüket, semmint drága pénzen hozatni kelljen nekik jeget a fővárosból. Sőt, a kiknek nincsenek igavonó állataik s olcsó munkásaik, azoknak a jégvágás és

(Időjárás. — Államsegély és a falusi asszonyok. — Zabcsempészet. — Jéggyártás. — Le.ketlen üzletemberek. — Szántógépekről.)

Februárius fagygal köszöntött be s kissé szárazabbra fordult az idő, de most megint enyhe és esős lett, hanem azért az eke még nem fagyott ki a földből és vigan lehet szántani, ha még van mit s van mivel. Azonban a tavaszi buzavetés egyelőre elodáztatik, míg meg nem szikkad a talaj.

Meg kell jegyeznünk, hogy a januári enyhe napokban már sok helyen, különösen a homokos talajokon vetettek is gazdáink tavaszi buzát. — Az időjelző állomások szerint enyhe időre van kilátás, így hát jégvágásra nehezen nyílik ezidőszert alkalom.

*

Nem egy falusi birtokossal volt alkalmunk találkozni, valamennyi azon panaszkodik, hogy az államsegéllyel rontják a népet; dologkerülővé teszik az asszonyokat, kik a számukra kiutalt havi segélyből divatos holmikat, ruhákat, ékszereket, függönyöket stb. fényüzési cikkeket vásárolnak, mert hisz a kisbirtok jövedelme az

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle őrlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgőnyczim: CASE BUDAPEST.

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER

amerikai benzinmoto-
rok és lokomobilok.

fuvarozás még kemény tél idején is többé kerül, mintha a közeli jéggyárakból szerzik be szükségleteiket.

Mindenesetre megfontolásra érdemes ezen felvetett eszme.

Igazán különös az, hogy most, midőn az állam és minden tisztességes nagyobb üzlet vagy vállalat, a városok és egyéb hatóságok — belátva a drágaságszülte bajok enyhítésének szükségességét, kisebb-nagyobb drágasági pótlékokat adnak a háboru tartama alatt alkalmazottaiknak, most is akadnak még egyes czégek, vállalatok, melyek nemcsak elmulasztották hivatalnokaik és szolgálk anyagi helyzetét elviselhetőbbé tenni, hanem még levonásokat eszközölnek a járandóságból, azzal indokolván eljárásukat, hogy a vállalat jövedelme nem bírja a nagyobb kiadást. Hiszen a vállalatnak van vagyona, van hitele, az kiheverí a bajt, de a szegény alkalmazottnak nincs hova fordulni. Nem lelketlenség, nem szivtelenség az ilyen eljárás?

Kassai Ujság című lapban érdeklőlvünk dr. Vitéz Győző „Drágaság, időjárás, tavaszi vetés” című cikkét, mert teljesen fedi minden szava a gazdák igazát s úgy, mint mi is, kívánja az ipari termények határárszabását, ha már a gazdasági termékek és terményekét hatóságilag megszabták. Különösen a cikk utolsó részlete nagyon megszívlelendő dolgokat tár fel s ezért azt egész terjedelmében bátrak vagyunk t. gazdasáraink oku ására leközölni:

»Minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy ha az időjárás javul és különösen ha kitavasodik, minél nagyobb erővel foghassunk hozzá az elmulasztott pótlásához. Igen, de az lehetetlen, hogy a sok elmaradt szántás a folytonos lóasszentálások által addig is napról-napra apadó igás-állatállománnyal pótolható legyen. Szántógépekre van szükség. Még pedig talán inkább traktorokra, mivel a két géprendszerű gőzekék a fölvtágtott talajokban már az ősz folyamán nem tudtak boldogulni; lesüppedtek, de több kezelő személyre, szénre, vízre van azoknál szükség, a minek beszerzése s illetve szénnek, víznek a fölvtágtott talajon való állandó oda szállítása igen sok igaerőt igényelne. A tractor előnye ezzel szemben az is, hogy kisebb területeket is gazdaságosan szánthat. Mozgása, utazása, üzeme könnyebb, illetve olcsóbb, sekélyebben tehát vetés alá szánt.

A magánjárók — különösen a Stock-ekék felé fordul tehát a gazdaközönség figyelme, de ezek ma — talán éppen ezért, oly drágák (háboru előtt 34.000, ma 43.000 korona egy 55 lóerős), hogy még a nagyobb birtokos sem tudja magának azt a mai viszonyok között spendrozni. Szövetkezeteit, érdekközösségeiket összehozni már csaknem késő. Itt a kormánynak kellene cselekednie. Ne legyen kislelkű, ha azt akarja, hogy a jövő évi termés úgy, a hogy biztosítva legyen — a mi pedig a legelső állami érdek — és bocsásson a magyar gazdaközönség rendelkezésére megfelelő számú motoros ekét. Nincs ennek semmi akadály. Penzkérdés az egész 50 darab Stock-eké van utban Németországból, melyeknek eladásáért az importáló czegnek a kormány az anyagi garanciát vállalta!! Ossza szét a kormány ezen traktorokat a mezei munkálatokkal leginkább elkéselt törvényhatóságokban és végeztessen velük bérszántást. A sorrend, szántási ár megállapítását, felügyeletet bizza a vármegyei gazdasági felügyelőkre vagy gazdasági intéző-bizottságokra, a szükséges tractorkezelőket pedig — kik bizonyára fognának oly közhasznu tevékenységet kifejtteni, mint a H. T. bevásárlóknak fölcsapott és e czímen fölmentett koreszmárosok — ha kell, még a front-ról is hozassa haza.

Sajnos, nincs meg erre illetékes helyen a kellő határozottság. Alkalmam volt a mult napokban a földmivelésügyi minisztérium szakreferenseivel erről eszmét cserélni, szomoruan tapasztaltam, hogy ők a fentvázolt helyzetet nem tartják annyira komolynak, hogy ily nagyobb lépésre határoznák el magukat. De úgy látom az egész rendszer más. A közvetítőt, az importáló czéget, azt segítik, a gazdat direkté nem. Azt is halljuk, hogy nincs ilyesmire fedezet. Az importáló czégeknek adott garanciára pedig van!?

Találók én erre fedezetet. 50 Stock ekénél két millió koronáról van szó. Ez nem pénz — még ha elveszne is — ott, a hol ily életbevágó érdek forog koczkan. Méltóztassék a Haditermény R.-T. zsebebe nyulni. A tavaszi vetőmagvak után a H. T. pénztarába minden ellenszol-

gáltatás nélkül mázsánként befizetendő 1 K 50 fillérekben bizonyára kitelik. A H. T. több milliót nyert a gazdákon és ha csakugyan altruista intézmény és ezen milliók fölszámolásakor csakugyan hadi jótékonycélra lesznek fordítva, akkor abból ezen elsőrendű közéletmezési, illetve közgazdasági kérdés előmozdítására lehet pár milliót kölcsönözni. A több terméskből a H. T. ugvis csak ismét gazdagodni fog.

Ütött a tizenkettedik óra. Csak a rövidlátás és kislelkűség habozhatik a magyar mezőgazdaságnak még látszólagos áldozatok árán is rendelkezésére bocsátani mindazt, a mivel a háboru és abnormális időjárás okozta nehéz viszonyok közepette is teljesíthesse átértett köteleességét: a középponti hatalmaknak kellő élelemmel való ellátását.

Az országos földmivelési értekezlet lefolyásáról, laptehnikai okokból, csak legközelebbi számunkban fogunk érdemileg beszámolni.

Gazdasági levél.

Taksonyfalva, 1916. febr. 1-én.

Furcsának fogják némelyek találni, hogy most télviz idején is írok gazdasági levelet, de mikor oly különös tél van, mint az idén — különösen nálunk — akkor bensőmben valami úgy ösztönöz arra, hogy kiöntsem szivem keservét néhány mondatban.

Mióta legutóbbi soraimat közreadtam e b. lapokban, azóta végre-valahára eltávoztak azok a hadi kisvasutas katonák is, kik fogataikkal együtt néhány hónapig itt voltak nyakunkon. Mert a milyen kellemes volt elejével a gazdáknak, hogy 5 koronáért egy pár lovat kaptak egész napi mezei munkára és egy embert is, mint 1 korona napszámért, oly visszatetszést szült utóbb, hogy csak 6-tól 6-ig dolgoztak, majd követelők lettek a katonák s élmezést és még néhány »hatos« borralalót is kívántak, utóbb még rövidebbre szabták a munkaidőt s 8 óránál többet tényleg nem dolgoztak. Az is igen különös volt, hogy azt az embert s azokat a lovakat, melyek az egyik gazdánál ma beletanultak jól mindenbe s a polgártárs meg volt velük elégedve, másnap már — akárhogy kérte is — nem adták neki, hanem új munkaerőkkel boldogították, melyeket ismét be kellett tanítani; így a legangyalibb türelmű öreg bácsit is kihozták sodrából s nem kívánt többé a kincstári kegyekből. Arról ne is beszéljünk, hogy a lovak között hány volt csökönnyös, mert akkor tele írhatnám az egész lapot.

Az őszi vetést korán kezdtük el, ha emlékezetem nem csal, szeptember 3-án, azért a sok eső dacára éppen annyit tudtunk elvetni, mint a mult esztendőben és a vetéseink elég szépek is, csakhogy igen dusan kel a buza és rozs között a mindenféle gyomnövény. A másik hiba meg az, hogy a laposabb helyeken felütötte magát a talajvíz és noha határunkban a belvizszabályozás már évek óta elkészült, mégis nem egy hold őszi gabona áll már hónapok óta vízben, úgy hogy teljesen ki van ölve. A vízlevezető medrek csordultig tele vannak vízzel, sőt helyenként még ki is öntött a rengeteg esőből eredt víztömeg. Most — noha különben igen jól lehetne szántani — meg sem közelíthetjük a laposabb földeket, csak a mi kissé dombosabb, részesül az eke munkájában.

Azok jajgatnak legjobban, akiknek a fenékvizes talajban repájuk van, mert még mai napig sem szedhették ki és így ez a gyökönvény szépen elkorhad ott helyben, megközelíteni sem lehet. A burgonya pedig, a mit keservesen ki tudtunk szedni, most a rakványokban, vermekben vagy pinczékben rothad rakásra. Hiába válogatjuk át minden áldott héten, bizony csak a trágyadombra kerül a legtöbb. Mi lesz a szegény ember éleme tavaszra kelve, ha elrothad a krumpli, azt a jó Isten tudja csak.

A czukorgyárnak van elég munkásereje, hisz annyi orosz foglyot kap, a mennyit csak kíván, mégis még jó egy pár száz holdnyi repája van odakint a táblakon; de van még más uraságoknak is elég sok. És noha van kis vasutjuk is, egyik majorból a másikba még sem tudják kihordani az utig a földekről, mert mindenféle eszköz megfeneklik a feneketlen sárban. Hogy az a czukorrépa milyen lesz, mire a gyárba kerül, azt el lehet képzelni, hisz csak korhadásnak induló levellel vannak a kupacok (inkább roszszul, mint jól) betakarva és bizony nem egy elfagyott a mult hidegebb napokban (volt 1—2 C° hideg január 20-ika körül), ezek most korhadnak, rothadnak. A gyártási költséget sem fizeti

ki az ilyen répa. A gyárak pedig az idei czukoridényre — dacára a magas czukoráraknak — legalább itt a mi vidékünkön, alaposan ráfizetnek. Ily viszonyok mellett nem is lehet csodálkozni, hogy nem igen akarnak magasabb repaárakat adni a gazdáknak, viszont a földbirtokosság a rosz és drága munkáviszonyok és igazállathány miatt nem igen akar répatermésre vállalkozni. Hogy a czukorárak emelkedni fognak, az bizonyos, de az is előre látható, hogy a czukorkészletek és a most még mindig folyamatban levő gyártásból eredő új czukor együtt véve nem lesz elég a belföldi nagyon is megnövekedett szükséglet kielégítésére. Jó lesz előre beszerezni mindenkinek czukorszükségletét, ezt tanácsolom gazdatársaimnak, mert utóbb majd nem lesz honnét, vagy a még sokkal drágább mezre kell szorulni, ha édességet akarunk enni. Éstleg az édességről is le fog kelleni szokni, mint a husról már félig-meddig leszoktunk.

Az az örvendetes, hogy a mostani enyhe időben már van valami zöldség is a kertben, t. i. január 25-én ettük az első sóskamártást és 26-án az első paraj (spenót) főzeleket.

A fák rügyeznek, a kertben egyik védettebb helyen álló almafa virágdiszben pompázik, a doktorgyerek ma egy kivirított cseresnyefaágat hozott át. Hóvirág már hetek óta van, sőt a bokrok alatt az erdőben itt-ott már a szerény ibolya is bimbózik. Kertünkben kinyitott az ibolya.

Az utak borzasztó rosszak, feneketlenek, még a kavicsolt országutakon is csak keserves kinnal lehet járni-kelni, olyan gödrök vannak rajtuk, mintha 30 5-ös bombái tépték volna ki őket. A vágott bazalt kő és a folyami kavics elsüllyedt a kásaszerű lötyedékben.

Valamire való tehát 1000 koronán felül van ma is, a ló ha nem vén gebe, 1600 koronánál kezdődik; a sovány tyúk 5 korona, ha jobban tartott kappany 8—10, sőt 11 korona árban adható el a legközelebbi állomás piacán. Tojás 14 vagy 12 fillér, a mint a kereslet és kínálat változik.

Mig egyik helyen elég nyul van és a körvadászaton annyit lönek, hogy abból az egész évi haszonbér kikerül, addig máshol nyulhiány miatt panaszkodnak és azt állítják, hogy valami nyavalyának kellett az ugrifülesek között pusztítani, mert különben ennyire meg nem gyérültek volna. Én azt hiszem a sok hideg eső ártott az ifju nemzedéknek s azok természetes halállal multak ki. A napokban egyik uradalomnak több mint 1000 holdas területen 60 nyulat löttek a körvadászaton — no ezek éppen csak a hajtók költségét fizették meg.

Ezzel beszámolva a mostani állapotokról, azon óhajjal zárom soraimat, vajha meg ne bánánk sohasem a mostani enyhe napokat, mert fájdalom, volt már részünk olyan gyenge télben, mely után májusban jöttek a kártevő kései fagyok.

Ma kissé fagyott, de hogy milyen lesz ezután az idő s nem fog-e holnap megint olvadni, az már más kérdés. *Mátyusföldy, József.*

A világháboru kihatása a tudományok fejlődésére.

II.

Nemcsak a tudományosság szempontjából, de gyakorlati értékére nézve is legnagyobb fontossága van a német tudomány azon új vívmányának, hogy a sörlesztőt emberi ededelnek és állati takarmánynak tudja fölhasználni szárítás útján, de még inkább annak, hogy a levegő nitrogénjéből és szerves anyagokból (sokból) gyárilag képes fehérjét előállítani.

Erről a kérdésről dr. Sigmund, dr. Kopper és Berchtold közleményei alapján az alábbi ismeretést próbálom összeadni, azon szándéktól vezéreltetve, hogy annak nagy horderejét és gazdasági kihatását körvonalazzam.

A kereskedelmi forgalomban ismert sajtolt sörlesztő (melyet, mint tudjuk, sütemények készítésénél használunk és a pékek nagyban fogyasztanak) igen értékes tápanyagot tartalmaz. Alkatrészei: 75% nedvesség és 26% szárazanyag. A szárazanyagból: 8% a hamu, 50% a nitrogéntartalmu anyag (melyből 10% az amidok és peptonok, 64% a fehérje, 26% a nuclein és lecithin) és 42% a nitrogénmentes anyag. A hamu szintén értékes anyagokat tartalmaz, mivel abban 42% a foszforsav, 40% káli, 16% foszforsavas magnézium és 2% foszforsavas calcium. A közönséges (tehát sajtolatlan) sűrű pépszerű gyári sörlesztő is körülbelül hasonló összetételű — de vizezebb — anyag.

A régi emberek is tudták, hogy a sörélesztő kitűnő hatása az állatok etetésénél, de különféle gyógyászati célokra is előnyösen alkalmazható, mégsem használták föl ezen kémiai összetétele miatt értékes anyagot, hanem a sör- és szeszgyárak csatornalevével kifolyt, vagy a sűrű élesztőt trágyadombra vitték, mert az élesztő nem volt alkalmas etetésre, egyrészt, mivel a nyers élesztő az emésztőszervekben fölbomolván, emésztési zavarokat, sőt komolyabb bajokat is okozott, másrészt, mivel a sörélesztőben levő komlógyanta annak keserű ízt adott. A régi időkben úgy segítettek az egyik bajon, hogy a sörélesztőt felfőzték, hogy csiraképeségét elfőljék, vagy pedig beszárították. Egy rotterdami sörgyárról tudják, hogy ily módon kezelt sörélesztőjét jó néhány évtized előtt takarmány-élesztő néven hozta forgalomba és kisebb vidéki sörgyárak a felfőzött élesztővel állataikat már azelőtt is hizlalták. Hogy a sörélesztőnek etetése által az állatok egyes ragadós betegségei iránt ellentállóbakká válnak, azt tudták a régi emberek is, kik nem ismerve ugyan az élesztő ezen bakteriumölő (bactericid) hatását, de tapasztalaton okulva, a sertéshajcsárokkal falvakon át-hajtott sertéseket élesztőetetéssel védték az infectió veszélye ellen.

A gyógyászat már régi idők óta alkalmazza az élesztőt különféle betegségek ellen (bőrbajok, székrekedés, gümőkór, skrofulózis, cukorbetegség, lépfene, hastífusz stb., állatoknál pedig a száj- és körömfájás ellen) különféle nevek alatt készített gyógyszerekben.

Ujabbán nemcsak azt állapították meg tudományos kísérletekkel, hogy az állatoknál az élesztő etetése által a többi takarmány is jobban lesz kihasználva és hogy életrendi szempontból is előnyös az etetése, hanem még azt is, hogy a nemi ingerre is van hatása.

Egy hannoveri cég „Bájuvárin“ név alatt száj- és körömfájás elleni szert hoz forgalomba, melynek tudományos hatóanyaga az élesztő. Azt tudjuk, hogy a nuclein-nek (az élesztő egyik anyagának) tényleg van bakteriumölő képessége, föltehető tehát, hogy az élesztőtartalmú gyógyszerek nucleintartalmuk miatt gyógyító hatásúak, írja Kopper.

Hiába ismerték a sörélesztő ezen többféle előnyös tulajdonságát, az említett okok miatt annak takarmányozása csak kisebb körzetre szorult, akkor is úgy, hogy a kisebb sörgyárak felfőzve használták állataik etetésére, a nagyobbak pedig kihasználatlanul engedték ki a csatornába.

Pedig nagy értékek mentek így veszendőbe. Miután 60–70 hektoliter sör után körülbelül 1 hektoliter folyékony vastag sörélesztő keletkezik, nálunk pedig az évi sörtermelés körülbelül 3 millió hektoliterre tehető, eszerint mintegy 46 000 hektoliter sörélesztő ment eddig évenként nálunk — dr. Sigmund szerint — kihasználatlanul veszendőbe. Ehhez jön még az ászokhordókban leülepedett söprű, mely szintén sok élesztőt tartalmaz és 100 hektoliterből mintegy 35 hektolitert ad ki, tehát évenként 10 500 hektoliter söprű is veszendőbe megy.

Ausztriának körülbelül 22 millió hektoliter évi sörtermeléséből körülbelül 330 000 hektoliter sörélesztő származik, Németországban pedig évenként mintegy 850 000 hektoliter sörélesztő és 100 000 hektoliter sörseprő marad vissza. Valóban nagy értékek megmentéséről van tehát szó.

A szeszgyári moslák — melyben a felfőzés által az erjesztő csirák előletnek — mint tudjuk, kitűnően föltakarmányozható, pedig ebben is

főleg az élesztőtartalom adja a tápértéket. A sörélesztő felfőzése azonban körülményes és a berendezési és üzemeltetési költségek nem igen hozhatók kellő arányba az eredménnyel, így a fönt említett tekintélyes sörélesztőmennyiségek nemcsak nálunk és Ausztriában, hanem még a sokkal fejlettebb kulturájú Németországban sem voltak addig kihasználhatók, míg a sörélesztőnek a szárítására külön be nem rendezkedtek és az egy különálló iparágá nem nőtte ki magát.

Németországban a háborús állapotok következtében hatalmasan föllendült burgonyaszárító (burgonyalisztkészítő) ipar adott a sörélesztő szárításához is erős lökést, úgy hogy a burgonyapehely szárítógépek tökéletesítése által meg volt adva a lehetősége annak, hogy ezen gépekkel a sörélesztő-szárítás is nagyobb arányokban megkezdessék és ezáltal a legújabb kitűnő takarmányt, a szárított élesztőt a német mezőgazdaság nagy előnyére forgalomba hozzák. A szárított sörélesztő a szárítás alatt nagy hőfokon halad át, az élesztő enzimjeinek erjesztőképessége elhal, tehát száraz (csak körülbelül 8% vizet tartalmaz), kis térfogatú, eltartható, jól és aggály nélkül etethető, könnyen és olcsón szállítható, csomagolható, kezelhető, ha pedig porrá őrlik, úgy más takarmányhoz tetszés szerinti arányban keverhető, kitűnő takarmányt nyerünk vele.

Érdekes, hogy bactericid sajátágát még szárítás után is megtartja, a minnek a kellő magyarázatát a tudomány még nem tudja adni.

A szárított sörélesztő 6–9% vizet, 54–58% nyers proteint, 0,5–2% nyers zsírt, 25% szénhidrátot tartalmaz, a melyekből az élettani kísérletek szerint a fehérjének 90%-a, a zsirnak 70% a, a szénhidrát pedig teljesen megemészthető. A kalória értéke 4470.

Ezek szerint tehát a szárított sörélesztő elsőrendű erőtakarmánynak minősíthető, nyersprotein tartalma pedig nagyobb, mint bármely létező növényi eredetű takarmányé, csupán husiszt-készítményeknek van nagyobb protein-tartalmuk.

Dr. Kopper kiemeli azt, hogy a fehérjének 26%-a a nucleinből áll, az összes szárazanyagának pedig 2%-a lecithin, továbbá, hogy a hamualkatrészek 60%-a a foszforsav alakjában van jelen, melynek körülbelül a fele szerves vegyületekhez van kötve. A szárított sörélesztő azonban önállóan nem alkalmazható, csupán mint takarmánypótló anyag, azaz mint abrak-takarmány használatos.

A német mezőgazdaság, mely a háborús állapotok miatt úgy sem volt bővében az abrak-takarmányoknak, nagy hálával fogadhatja, hogy a tudományos világ hazafias érzésétől áthatva, teljes erővel vetette magát a kérdés tudományos és gyakorlati megoldására irányuló kísérletekre. A legnagyobb elismerés illeti meg a berlini »Institut für Gärungsgewerbe« intézetet, főleg Delbrück-öt, ki munkatársaival ezen nagy horderejű kérdést dülőre vitte.

Az intézet tudásainak szigorú ellenőrzése mellett számos és hosszantartó takarmányozási kísérletek indultak meg lovakkal, sertésekkel, juhokkal, tyukokkal és libákkal. A berlini »sörakadémia« és a Schultheiss-sörgyár lovainál és egyes lovas ezrednél számos (nehéz) lovon végeztek kísérleteket, úgy hogy a zab nagy részét elvonták és szárított élesztővel pótolták.

Az eredmények azt igazolták, hogy a zabot a takarmányélesztő teljesen pótolja, sőt előnyösebb is sok tekintetben a zabnál. Így tehát a jövőben a német birodalom zabszükségle-

tének jelentékeny része takarmányélesztővel lesz pótolható.

Sertéseknél úgy tenyész- mint hizóanyagként szintén igen jó eredményeket értek el és megállapították, hogy burgonyával, élesztővel, kevés árpával, konyhasóval az állatok jól voltak fölhizlalhatók és hogy huzamosabb időn át tartó etetésnél az adott fehérjemennyiség 70,4%-át élesztővel, 2,3%-át árpával adták, a szénhidrátokban adott takarmánynak pedig 70%-át burgonyával fődözték. A hus és zsir minősége kifogástalan volt.

Érdekes annak megállapítása, hogy a bécsi gazdasági vegykerületi állomáson Czadek-nek kísérletei szerint olyan vetéscsoport, mely élesztőt és burgonyát kapott, napi 680 gramm, míg olyan, mely korpát és burgonyát kapott, napi 520 gramm sulyszaporulatot mutatott darabonként. A különbözet tehát 25% az élesztőtakarmányozás javára.

Tyukoknál — Berlinben — az élesztőetetés jobban emelte a tojásprodukcziót, mint a huslisztetetés, libáknál pedig föltűnő minőségbeli javulást észleltek, írja dr. Kopper.

Még nálunk is végeztek a szárított sörélesztővel takarmányozási kísérleteket és az eredmény mindenütt kedvező volt.

Czadek megállapításaiból tudjuk, hogy a tulajdoni adagok sem okoznak bajokat, mivel 100 kg. élsúlyra 3 kg.-ig terjedő adag nem járt káros következménnyel, noha, miután ezen koncentrált takarmány inkább csak takarmánypótlóként tartható, csak kisebb adagok adása az észszerű, a nagyobb adagok már pazarlásnak tekintendők.

Németországban, hol mint tudjuk, szűkében vannak még békeidőben is a fehérjedus takarmányoknak és bevitelre szorulnak és ott a fehérjeszegény burgonya a főtakarmány; rendkívüli nagyszámú ezen takarmány forgalomba hozatala. Az eddigi tapasztalatok szerint mintegy 6,5 hektoliter sűrű sörélesztőből lehet nyerni 1 m.-mázsa szárított élesztőt. Ha tehát képesek lesznek az összes sörélesztőjüket és söprőjüket megszáritani (amiben nincs kétség) úgy — dr. Sigmund szerint — évenként körülbelül 180 000 q szárított élesztőt tudnak juttatni a német állattenyésztésnek, a mi körülbelül 100 000 q fehérjét tartalmaz. Miután Németország eddig körülbelül 5 millió q abrak-takarmányt vitt be — főleg fehérjedus olajpogácsák és más takarmány (takarmányárpa, korpa stb.) alakjában, — így föltehető, hogy ezen importált évi 1,5 millió q fehérjének (a bevált anyag 30%-a) jelentékeny részét lesz képes saját erejéből pótolni a szárított sörélesztővel, tehát a bevitel egy része ezentel esik.

Ujabbán a sörélesztő szárítással mintegy 30 gyár foglalkozik, a berlini »Hefeverwertung« szövetkezet most már az összes ottani sörgyárak anyagát földolgozza (a berlini sörprodukczió évenként 4,5 millió hektoliter, tehát 1½-szer akkora, mint a miénk az egész országban). Ezzel és a burgonyaszárító iparral, azaz a burgonyaliszt gyártással a német közgazdaság oly hatalmas lendületet nyert, hogy nemcsak meg tudta menteni a birodalom közlekedését és mezőgazdaságát attól a kártól, mely a külföldi gabona és takarmányfélék elmaradása miatt őt a háboru alatt érte, hanem még új erőt és bizalmat adott a jövő küzdelmeihez.

Nálunk az ország összes sörtermelésének közel háromnegyed része a kőbányai és budafoki sörgyárakra esik. Mint dr. Kopper írja, ezen fővárosi gyárak élesztőfőlöslégének értékesítésére alakult meg múlt évben a »Kőbányai takar-

Legujabb világhírű

marokrakó aratógépeket, fűkaszalókat
és minden- **kapálókékeket,** melyekhez 2 könnyű ló teljesen elégséges, legolcsóbb
nemű **árban legmesszebbmenő jótállással azonnal szállít raktarról**

Dénes B. Betétitársaság, Budapest, VI. ker.,
Vilmos császár-ut 61/G. szám.

Az állandó nagy keresletre való tekintettel, szíveskedjék megrendelését már most feladni.

KÜLÖN OSZTÁLY: legujabb lisztőrő darálómalmokban, mindennemű motor cséplőkészletekben és gazdasági gépekben.

mány- és tápélesztőgyár. A kezdet tehát már nálunk is napvilágot látott. A »tápélesztőről« később lesz szó.

Tagadhatatlan, hogy nagy vívmány a szárított sörélesztőnek gyakorlati alkalmazhatóságának megoldása is, de még nagyobb jelentőségű és a tudományos világban még élénkebb föltűnést keltett a múlt év tavaszán *Delbrücknek* azon bejelentése, hogy »szervetlen nitrogénből (a levegőből) cukortartalmu oldatban képes élesztőt nagyiparilag előállítani«.

Hadiállapotok közepette, mikor az ellenség kiéheztetési politikájába vetette legnagyobb reményességét és mikor Németország takarmány- és élelmiszerszükségletének fődözésében a fehérjeszükséglet biztosítása valóban komoly gondot okozott és mikor még nem beszélhetünk a Hamburg—bagdadi vasutról, valóban nagy föltűnést keltett az egész világ előtt *Delbrück* azon kijelentése — írja *dr. Kopper*, — hogy 100 sulyrész cukorból és 52 sulyrész szervetlen tápsóból (melynek legnagyobb része ammon-szulfát) 270 rész kipréselt élesztő készíthető, mely 70 rész szárított élesztőnek felel meg.

Azt már részben tudták a kémikusok, hogy a növényi szervezet képes arra, hogy anorganikus nitrogént átalakítson organikus (szerves) nitrogénné, azaz fehérjévé. Így van ez a műtrágyázásnál is. Az is tudvalevő volt, hogy az élesztő képes arra, hogy testének fölépítésére a legkülönbözőbb vegyületeket fölhasználhatja. Új és meglepő volt azonban az, hogy a *Delbrück*-féle eljárás lehetővé tette a nagyipari kihasználást.

A levegő nitrogénjének kihasználására alapított nitrogéngyártó ipar — mint már említve volt — Norvégiában és másutt is működött már, de Németországban főképp a háboru alatt lendült föl. Ezzel volt azután kapcsolatos az is, hogy a levegő nitrogénjéből készített kénsavas ammoniából cukor hozzáadásával a *Delbrück*-féle eljárás által élesztőt, azaz fehérjét állítsanak elő — nagyban, gyárilag — tetszés szerinti mennyiségben. Ezen *tiszta élesztő szárított állapotban mint élelmi cikk olyan piaczi áron kerül forgalomba, hogy a legelterjedtebb állati eredetű élelmiszerekkel olcsóbb és fehérjében gazdagabb lesz.*

A porosz állam a *Delbrück* féle eljárást magának lefoglalta és gyakorlati értékesítése felől ő fog határozni. Egyelőre rövid idő alatt 6—8 nagyipari üzemet fognak létesíteni, melynek mindegyike körülbelül évi 10.000 tonna szárított élesztőt fog előállítani.

Mint *dr. Kopper* írja, ma még az előállítási ár kissé magas, így olcsóbb anyagokkal kell megpróbálkozni, így a gyártásnál tekintetbe kell venni a melasse, a *cukor-keményítő és cellulose gyárak szennyvizei, konyhahulladékok, sőt az emberi vizelet is.*

A főczél az lévén, hogy minél olcsóbban állíthassák elő az élesztőt, az intézet egy *kísérleti*

gyárat tart fenn, melyben sorban kísérleteznek mindenféle tekintetbe jövő anyagokkal, főleg egyes iparágak szennyvizeivel.

Legutóbb *Lindner* tanárnak egyik tanítványa a *lövészárokból* köldött egy *penészt*, melyből a tanár olyan »*zsirtermelő élesztőt*« tenyésztett ki, mely származásában nagy százalékos (17—18%) zsirt tartalmaz. Jogos a remény, hogy ezen penészfajtával a konyhai stb. hulladékok és gyári szennyvizek zsirtartalmát tudják majd kihasználni és ennek segítségével a *fehérje olcsó és tömeges* produkciójának kérdését még előnyösebben fogják tudni megoldani.

A német tudomány tehát megoldotta a kérdést, hogy a levegő kiapadhatatlan nitrogénforrásából készítenek kénsavas ammoniákat, ennek segítségével pedig *tetszőleges mennyiségű fehérjét állati és emberi táplálkozás czéljaira.*

A német tudomány hatalmas vívmányai méltóan csatlakoznak a német hadsereg harcztéri sikereihez.

Ugyáltszik *Berchtold* német írónak igaza lesz, midőn azt jósolta, hogy a német kiéheztetési politika csődöt mond, mert nem a blokkolt puszta el, hanem a sötétlelkű angol blokkolt! A német birodalom tudománya diadalt arat és áttöri az ellenség által emelt legerősebb gátakat is. *e. D. B.*

Műtrágyázás sóval.

Irta: *Thyma Ede.*

II.

Nagyon termékeny talajon a tavasziak alá már őszszel is kiszórhatjuk, sőt ez esetben — nézetem szerint — mindjárt az elővetemény lekerülte után, hogy ez által a só is részesüljön az összes, az illető talajon eszközölt talajmívelési munkákban, mert csak így fog a talajnak minden rétegével kellően elegyedni s azokban hatását érvényesíteni.

Terméketlenebb talajokon azonban már nem szabad a só kiszórása és a vetés között sok időnek elteltetnie. Azt ellenben meg kell várunk, míg a só a talaj mélyebb rétegeiben is már egyenletesen eloszlótt, mert ha még a talaj felső rétegében koncentráltabb állapotban van jelen s úgy vetjük el a magot, akkor az csirázóképes-

ségéből nagyon sokat fog veszíteni. Épp ezért terméketlenebb talajon a só kiszórása után mintegy 30—40 nap mulva vessük el a magot. A fenti okokból kifolyólag nem szabad a sót nagyobb mennyiségben a vetőmaggal egyszerre kiszórni. Kisebb mennyiségben azonban, sorbatrágyázva még alkalmazható lenne. Erre nézve még most folynak a kísérletek. Sorbatrágyázással 1912-ben a fogarasi ménesbirtok végzett kísérletet, 100 kg.-ot adva k. holdanként, mely kísérlet terméstöbblettel is járt. Ennél több só azonban sorbatrágyázva, a túltömény sóoldat miatt, nemhogy növelte a termést, hanem határozottan csökkentette. Szórvatrágyázásnál — a szerint, a mint tápanyagokban gazdag vagy kevésbé gazdag talajról van szó — k. holdanként 100—200 q-ot adhatunk. Az előbbi esetben több, utóbbi esetben kevesebbet adunk.

Hazánkban a só trágyázási czélokra, mint iparsó kerül a forgalomba. Összetétele olyan, mint a közönséges konyhasó, NaCl. Hogy azonban élvezeti és takarmányozási czélokra alkalmatlanná legyen téve, 3% szódával denaturálják. Ára szerint, hogy nagyobb vagy kisebb tömegben vásároljuk, q-ként 1.80 K illetve 2.17 K-ba kerül. A szabályszerű iparsó használata előzetes pénzügyi művelethez van kötve, mit azonban a m. kir. sójövődék vezérügynöksége mindenkor bárkinek kieszközöl.

Az iparsóval az 1913. évben a pápai m. kir. földmivesiskola igazgatósága a takarmányrépa alá szintén végzett műtrágyázási kísérletet, melynek kivételéről és eredményéről az alábbiakban a következőképpen számolok be:

A tábla nagysága, a melyen a kísérletet végeztük 6 k. hold. Ezt a területet hat egyenlő, 1600 □-öles parcellákra osztottuk fel, mely parcellákon a kísérletet a következő tervezettel állítottuk be:

1. parcella trágyázatlan,
2. " 150 kg. iparsó sózva,
3. " 200 " " "
4. " trágyázatlan,
5. " 150 kg. iparsó sózva,
6. " 200 " " "

A tábla talaja könnyen munkálható, de gyengébb minőségű barna, agyagos homok. Feltalaja 16—20 cm. vastag. Altalaja vulkánikus kőzet. A répa előveteménye az 1912. évben őszi rozs volt. A talaj őszi munkája: tarlóhántás és 18 cm. mélységű őszi mély szántás. Ezu'án december hó első felében k. holdanként 200 q istállótrágyával trágyáztunk. Szuperfoszfát műtrágyát utolszor 1911-ben kaptunk. Mivel a trágyát a tél folyamán nem szántottuk alá, ezért tavasszal a talajt középmélyen megszántottuk. A sót kiszórtuk 1913 márczius 10-én derült, napos időben. Vetettünk április 1-én és 2-án 48 cm. sortávolsággal 10 kg. magot k. holdanként. A répafele „Substanci“ takarmányrépa. Jól összetömődött, nyirkos és elég meleg talajba lett a répa elvetve. A kikéltése azonban nem volt gyors, mert köz-

A világháboru nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével.

Irta: *Löherer Andor.*

Az egészséges alapokon nyugvó ipar lehet tehát csak fokmérője a civilizáczióknak s a haladásnak, míg a *tullengő és beteg ipar az immoralitásnak a kuforrása, a honnan minden elképzelhető eszköze és módja fakad* ama undorító társadalmi és kereskedelmi jelenségeknek, melyeket pl. ma is a legnagyobbban vélt nemzetnél, az angolnál olyan visszataszítóknak találunk. A termelő erőket folytonos nagyobbó produktivitása tehát csupán addig érvényesül a rentabilitás szempontjából, a míg eme fokozódó többtermelés a haszon formájában határvonalán alulra nem süllyed.

A mely pillanatban a derire-horura való versenytermelés a jövedelmezőség határvonala alá süllyed, éppen úgy, mint a megtorpedóztott hajó a tengerén, inogni kezd és sérülése szerint indul az elsüllyedés felé.

Igy magyarázhatjuk meg a mai kapitalista ipari termelés minden megfeszített erőködését az új piacok szerzésére, az új hitelviszonylatok eszközölésére, a versenytársak kegyetlen kiszorítására, a mi egész államokra is kiterjed és ez a mai modern verseny legkínosabb, legnehezebben megvívható lövőárka, mert a remények, a várt és biztosnak vélt sikerek nem válnak be mindenkor, tehát a remélt hasznok realizálása helyett a veszteségek állanak be.

Eme tultermelés tehát szüli a tulhitelezéseket, a melyeknek fiktív alapja végre felismerhetővé lesz, a mely egyszerre a hitel korlátozásába, a hitel megvonásába csap át, a mi azután az annyiszor látott, de a nagy közönségben alig megértett romboló krízisekre vezet, a mikor az árak rohamos esése, a vele járó hirteleni munkabeszüntetések, a csődök és a tulajdonképpen ezekben ártatlan, gyenge existenciák tömeges pusztulására és az azok tulajdonát képező vagyonoknak megsemmisülésére vezetnek rendszerint, s a melyeket a *rossz konjunktúra* álarczába bujtatva, ezen egy mélyen járó átgodolt merkantil rendszer hibáinak palástolására kiesztelt és a népek közfogalmába átnent *jelszó* hatása alatt igyekeztek mindenkor a szigorubb megítélés alól elvonni, sőt jogosultnak elismer-

tetni. Amiképpen itten ezekben látjuk, az ipari termelés a békés időkben is állandó háboruban áll egymással, a legszűkebb hazájában, sőt a kisebb ipari kerületekben is, a mikor a békés közgazdasági viszonyok között a többi termelő rétegek nyugodtan teljesítik az egyenkint rájuk eső feladatokat.

A tőke és iparnak eme állandó örökös versengése egy állandó belső háborus helyzetet teremtett, a melyben a polgári életben érvényesülő erkölcsi és társadalmi felfogás régen kiküszöbölődött. Lehet, hogy az ilyen különleges életben nevelődött ipari vezetők lelkiállapota és erkölcsi felfogása régentől levetkőztette a többi termelő rétegek kevésbé önző és kevésbé a mások megromlására, a mások kigyilkolására, a mások felretolására avagy menekülésére alkalmazásba vett versenyeszközök használatának megengedett fokmérőjét, mégis a míg a másik és a nagyobb tömegekre kiterjedő, a legtávolabbról sem kapitalisztikus termelő osztályok humánosabb, emberibb és a társadalom törvényeihez mindenben hozzásimuló termelési módjai hasonló türelmetlenséget nem mutatnak fel, sőt náluk a humanitás, az altruizmus mindenkor vezető szempontnak tűnik fel az ő termelő rétegeivel szemben, addig a mai kapitalisztikus ipari termelés vázolt eszközeiben az egész mai ipari termelésnek *egy lázas betegséget* kell meglátnunk. Tehát kiindulási, alapítási bázisuk is beteg. Ezt kell elsősorban meggyógyítani és elsősorban azért, hogy a bámulatra méltó szövetkezeti tömörülésekkel létrehozott milliokra menő megtakarított tőkéknek a koncentrációját a többi termelő osztályok egyöntetűen, egyazon czél arányában kövessék, hogy termelésükben ama leigázó nagytőkét nemkülözhessék másként, örökké csupán a koncentrációk által összehalmozott idegen nagytőkék fognak feleltük dominálni, a melyeknek gazdálkodása és uralma Angliában, Amerikában, Francia- és Oroszországban és mindenütt, a hol döntő súlyúvá váltak, a népességnek és az egész országnak boldogtalanságát, elégedetlenségét, sőt az egészséges fejlődés lehetetlenségét idézték elő, tehát a mai állami és társadalmi életrendben egész államok betegségeit, lehanyatlását, elgyengülését, sőt megsemmisülését is nekik köszönhetjük. Babilon Sziria és az egész ó-kor bukása is ezen uton haladva érte utól népeit.

ben az időjárás nagyon hidegre változott. Különösen április hó közepe táján uralkodó nagyobb éjjeli fagyok voltak rossz hatással reá, annyira, hogy a répa nem is a legtökéletesebben kelt ki. Ez későbbi fejlődésben is érezhető volt. Kikelt április hó 25—26-án.

Egyrészt a gyenge kikelésnek, másrészt a hűvös időjárásnak tulajdonítható az, hogy a répa helyenként ritka maradt. A kikelésben az egyes parcellák között nagyobb különbséget nem tapasztaltunk. A későbbi fejlődésben azonban az iparsóval trágyázott parcellákon, de különösen melyekre 200 kg. sót szórtunk, a répa sokkal hamarabb heverte ki az időjárás okozta hátrányokat, jóval erőteljesebb fejlődésű volt. Ezt a különbséget az egész fejlődés tartama alatt látni lehetett. Nagy befolyással van a fejlődésre az is, hogy daczára a folytonos kapálásnak, az esős idők miatt a gyomok meglehetősen elszaporodtak. A répa az összes parcellákon ugyanazon művelésben részesült. Egyezés idején kézikapával s azután háromszor lókapával megkapáltuk. Csak az őszi kedvező időjárásnak köszönhető, hogy az érés kellő időben következett be.

Az egyes parcellákon az érésben sem mutatkozott nagyobb mérvű különbség. A szedést október közepétől végeztük.

A különböző kísérleti parcellákon a következő eredményt értük el:

1. parcella trágyázatlan termett	14 964	kg.
4. " " " "	13 770	"
Összesen	28 734	kg.
2. parcella 150 kg. iparsó, termett	16 165	"
5. " " " "	16 810	"
Összesen	32 975	kg.
3. parcella 200 kg. iparsó, termett	17 327	"
6. " " " "	19 405	"
Összesen	36 732	kg.

A termelési költség pedig a trágyázatlan parcellákon q ként volt 1.49 K, a 150 kg. sóval trágyázott parcellákon q-ként volt 1.43 K, a 200 kg. sóval trágyázott parcellákon q-ként volt 1.33 K.

E szerint a termelési költség a 200 kg. sóval trágyázott parcellákon 10, illetve 16 fillérrel kevesebbe kerül, mint a 150 kg. sóval, illetve trágyázatlan parcellákon.

E kísérlethől azonban nem lehet azt a határozott következtetést vonni, hogy a 200 kg. iparsóval nagyobb eredményt érhetünk el, mint pl. 150 kg.-mal, mert viszont más esetekben éppen a 100—150 kg. bizonyult legjobbnak.

Azt, hogy mennyi só adjunk k. holdanként, a talaj tápanyaggazdagsága és strukturája határozza meg. Ezért mielőtt az iparsóval trágyáznánk, saját kísérleteinkből előbb győződjünk meg, hogy talajunk viszonyaihoz képest mekkora mennyiség volna a legmegfelelőbb.

A trágyázási kísérleteket iparsóval a takarmány- és cukorrépa alá hazánkban az állami gazdaságok a jövőben is folytatják. Ezáltal mintegy olcsóbb és könnyen beszerezhető műtrágyára kívánunk szert tenni, mellyel az amugy is gondos talajművelést és költséges trágyázást igénylő répafélék terméshozamát kevesebb költséggel növelni akarják.

magyarság rokonszenvét kéri. E kettős érdektalálkozás adott alkalmat az Ukrania megindítására, a mely a magyar ukrán kölcsönös érdeknek kíván szószólója lenni. Be fogja mutatni a magyarságnak az ukrán nemzet 1200 éves történetét érdekes tanulmányokkal, gazdag irodalmát művészi fordításokkal, népét és jeleseit illusztrációkkal; politikai törekvésein kívül pedig arról is beszámol, milyen tudományos, irodalmi és publicisztikai munkák vannak, a melyek a magyarságról ukrán nyelven szólnak. Az új folyóirat szerkesztőségének címe: I., Lógodi-utca 5., előfizetési ára pedig 16 korona.

Az első szám tartalma: Programm. S. H.: Az »ukrán« név. Vodicska Imre: Az új ország. Dr. Sztripszky Hiador és dr. Varga Bálint: Ének Ihor hadairól és a palóczokról, XII. századbeli hősköltemény. Podhradszky György: Magyar-ukrán történelmi kapcsolatok. Frankó Iván: A veres zsidó fiú története. A németek Freie Ukraina egyesülete.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Csibehur mint zöldtrágya.

Zöldtrágyának megfelel-e akár az aprólevelű Spergula arvensis, akár a nagylevelű Spergula maxima? Kalászos közé kell-e vetni, vagy pedig csak egyedül?

Felelet. Arpavetés ideje című kérdésre.

Tavaszi árpát, ha a talaj halmazállapota és nyirkossága engedi, már most — február elején — bátran lehet vetni, minden veszély nélkül. Hisz míg a kellő meleget meg nem kapja a mag a talajban, addig úgy sem csírázik, ha pedig már kibújt és azután jönne rá utófagy, ez késleltetheti a fejlődést, de nem igen árt. Ha jól emlékszem, 1892-ben kikelt korai árpát egy utófagy egészen megfehéřítette, az tisztára elfagyott a sása, mégis kitünő árpatermés volt.

—r.—n.

Felelet. Kapásnövények trágyázatlan földbe című kérdésre.

Ha istállótrágyát nem lehet az időviszonyok miatt széthordani a korán vetendő répa alá, akkor a termék biztosítása céljából legalább némi szuperfoszfátrágyával tessék azt elvetni és ha kikelt, valami nitrogéntrágyát fejtrágyaként alkalmazni száraz időben; de ha nem lehetne előzőleg szuperfoszfátrágyát hinteni, akkor ezt is, mint fejtrágyát tessék felüliszórni. — A burgonyánál lehet fészektrágyázást alkalmazni s legjobb erre 40%-os kálisó- és szuperfoszfátkeverék. — Tengerinél csakis a fészektrágyázás érvényesül, de azt hiszem, mire ez földbe kerül, akkora már az istállótrágya is széthordható lesz. — A csalamádé és egyéb takarmányok mindenestre igen hálásak lesznek az istállótrágya iránt, így a késői muhar és köles is. A borsó- és búkkönyfélék, mint légenygyűjtők, nem igényelnek állati trágyát.

Felelet. Sok gyümölcsfajta kis helyen című kérdésre,

A gyümölcsöskertben csak egy bizonyos számú fa számára van hely s ha a fákat a megengedett távolságnál sűrűbben ültetjük, ez okvetlen megboszulja magát, mert a sok fa kevés és silány termést fog adni. Ha azonban kérdésttevő — a mint kérdéséből is kitűnik — szenvedélyes fajtakedvelő lévén, mindenáron sok fajtát akar, akkor legokosabb, ha az egész kertet törpefával ülteti be. A kerítések mentén húzhat kordonfákat, a kert hosszában lugasfákat, ferde füzereket keresztbe, a hol lehet vízszintes füzereket. Ha elegendő tér van a kertben, egymással párhuzamosan futó több lugast is emelhet, de ezek között legalább két méternyi szabad tér legyen. Itt azután lehet kevésbé igényes konyhakerti termékeket nevelni. De még ezeket a közbeeső helyeket is ki lehet gyümölcsészeti használni, ha közbe-közbe egy-egy orsóalaku fát ültetünk. Természetes, hogy ezeket az alakfákat állandóan metszeni kell, nehogy egyik a másik rovására fejlődjen, vagy »elszaladjon«, t. i. túljön azon a határon, melyet megszabtunk. A törpefák alját ásni nem szabad, mert gyökereik közveileül a föld színe fölött terülnek szét.

Ugy is sok fajhoz juthat kérdésttevő, ha egy nagyobbra nőtt vadfa minden ágába más fajtát nemesít. Ezek az u. n. típusfák.

Ha mindez nem elégtené ki a sok fajta iránti szomját, úgy neveljen edényes fákat. Ezekből igazán sok el fér kicsi helyen.

Balogh Bálint.

HIREK.

A mezőgazdasági termelés szervezése. A Ház legutóbbi ülésén több fölszólaló intézett komoly hangú fölszólítást a kormányhoz, hogy a termék biztosítására minden lehető kövessen el. A komoly intésre Tisza István gróf miniszterelnök körvonalozta mindazt, a mit ebben a roppant fontos kérdésben a kormány eddig tett, s föltárta azokat a körülményeket is, a mik a radikális intézkedést korlátozták. Így például a szántógépek üzembe helyezésének (a requirálástól és a traktorok kiszállításától eltekintve) az is akadály, hogy sok széttagolt és különféle talaju földdarab megmunkálását kellene az állami gondoskodás programjába venni, vagyis az egységes tömegmunka végzésére, illetve a garnitúrák teljesítő képességének kihasználására nem nyílik megfelelő alkalom. Itt a szántógépek drága üzemköltségét (holdankint 40 K) is tekintetbe kellett venni. A miniszterelnök előadta, hogy a magántulajdonban levő és az állam által megvett gépek számai szerzetés az országban üzemben kívül maradtak, mert a rossz időjárás folytán elmerülhetek volna a sárban. A kormány azonban ismeri, ugymond, a kötelességet és mindent meg fog tenni a tavaszi munka elvégzésére. Erre nézve intézkedés fog történni, hogy mindenki, a ki a maga munkáját már elvégezte, segítsen munka- és iparerejével másokon. A hadifoglyok rendelkezésére bocsátásáról is nyilatkozott a miniszterelnök. Az erre vonatkozó panaszokra azt a fölvilágosítást adta, hogy a foglyok szétosztásának hátráltatásában az ország egészségügyi érdeke is szerepet játszott. A jövőre nézve csak azt helyezhette kilátásba, hogy a még rendelkezésre álló és más földadattól elvonható foglyokat fokozatosan fogják a magyar mezőgazdaság rendelkezésére bocsátani, de óva intett erre nézve a túlzott reménytől. A tavaszi munka eszerint csak az eddig már szétosztott foglyok erejére támaszkodhatik.

A Borsodmegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya Miklós Ödön főrendiházi tag, nyugalmazott államtitkár elnöklésével ülést tartott, a melyen az 1916. évi költségel-irányzatot (19.646 korona bevétel, 17.954 korona kiadás, 1692 korona pénztári maradvány, 48 063 vagyonleltár) egyhangulag elfogadták. Elhatározták, hogy Borsodmegye területén a tájfajta lötenyészést meghonosítják s ennek keresztülvitelére a főszolgabírák elnöklésével helyi bizottságot szerveznek.

A vámörölő malmok visszaélései tárgyában a vámszedés körül az Országos Magyar Gazdasági Egyesület feliratot intézett a kereskedelmi miniszterhez. Harkányi János báró kereskedelmi miniszter értesítette az OMGE-t, hogy a vámörölő malmok vámszedésének szabályozását a kormány már több ízben megfontolás tárgyává tette, azonban a kérdésnek kormányrendelet uton való szabályozása szintén leküzdhetetlen nehézségbe ütközik.

A miniszter leirata szerint ugyanis a vámörölő malmok által szedett vám (örlési díjak) tekintetében az országban rendkívül eltérő viszonyok vannak és mivel a vámszedés nagyságának megállapításánál a legkedvezőtlenebb termelési viszonyok mellett termelő malom volna alapul veendő, ez a vámnak oly megállapítását vonná maga után, a mely az ország legtöbb részére nézve az örlöttötöz közönség rovására indokolatlan hasznot jelentene a kedvező viszonyok között termelő malmoknak. Minthogy azonban — írja a miniszter — felette kívánatos, hogy a vámörölő malmok adott helyzetükkel vissza ne éljenek és az öröltötöz feleket ki ne uzsorázzák, már a múlt évben kiadott a belügyminiszter egy rendeletet a törvényhatóságok első tisztviselőihez, melyben felhívta őket, hogy az érdekeltek közönség hatályosabb megvédése szempontjából a vámörölő malmok működését szigorúan ellenőrizzék és a malmok esetleges visszaéléseivel szemben az élelmiszerek körüli szolgáltatások tekintetében fennálló miniszterelnöki rendeletnek szerezzenek érvényt. Ennélfogva közli a miniszter hogy a felterjesztést egyidejűleg áttette a belügyminiszterhez a végből, hogy a helyi viszonyok ismeretével bíró közigazgatási hatóságok útján vessen véget a fennálló rendelkezések szigorú alkalmazásával a vámörölő malmok visszaéléseinek.

Az őstermelő. Fazekas, P. P. S. K. vármegye alispánja az előljárásságokhoz intézett köriratá-

Ukrania. Ezen a címen dr. Sztripszky Hiador nemzeti muzeumi őr szerkesztésében új, félhavi folyóirat jelent meg, a mely az oroszoktól célzatosan kisorozoknak nevezett 30 milliónyi ukrán nemzet és a magyarság kulturális és gazdasági kapcsolatainak ismertetésére vállalkozik. Szemere Miklós már rég fölismerte a szomszédos ukrán nemzetnek reánk nézve való politikai értékét; ezért is tűzte ki ősmert, tízezer koronás pályadíját az ukránsággal való faji és történeti kapcsolataink megvilágítására. Ez a vérebén velünk rokon nemzet régen szövetségünk volt, a jövőben is az lehet; világhírű gazdag földje (Deloroszsországnak) pedig a magyar iparnak és kereskedelemnek válhatik új emporiumává. Elnyomott voltában azt reméli mostan, hogy a háboru befejezése után a magyar államiság súlyos szava hozzásegíti őt legalább nyelvi és lelkiismereti szabadságához s ezért a

ban frappáns módon fejtegeti az „östermelő“ fogalmát. Az érdekes hirdetésből közöljük a következőket: „Félreértések elkerülése végett figyelmükbe ajánlom, hogy napi 400 gramm lisztet csak östermeléssel foglalkozók fogyaszthatnak. Tehát nem a földbirtokosok, a termelők, hanem azok, a kik a földet maguk mivelik s ezeknek ugyanezen minőség alá eső családtagjaik. Ehhez alkalmazkodjanak az összeállítási lapok feldolgozásakor, a kimutatások összeállításakor, de különösen a lisztutalványok kiosztásakor. Olyan helyeken, ahol csak 400 grammra jogosult közönség van és a szükséges kemencék felett rendelkeznek, szorítsák az asszonyokat a kenyérsütésre és ekkor szükségtelen kenyérgazdálkodás kiadása.

Ujabb százezer vagon román tengeri. A budapesti lapok jelentik, hogy a román terménykiviteli bizottság legutóbbi ülésén az elnökség jelentést tett azokról a tárgyalásokról, a melyet újabb terményeladásra vonatkozólag a német-magyar-osztrák bevásárló konzorciummal folytat. Százezer vagon régi és új tengeri vásárlásáról, azonkívül más termények megvételéről is van szó. Román részről a tárgyalásokat Constantinescu Sándor miniszter vezeti.

A csutka és a csutkaliszt. A Budapesti Közlöny vasárnapi számában megjelent a kormány 491. számú rendelete, a mely a legutóbb, vagyis a december hó 23-ik napján kelt 4551. számú rendelettel életbeléptetett szállítási igazolványokat kiterjeszti a tengericsutkáknak és az ebből előállított mindennemű örleményeknek, egyúttal pedig a szárított repának vasuton, hajón, vagy gépkocsin történő szállítására. E szerint mostantól fogva e termékeket a belföldön is csak szállítási igazolvánnyal lehet föladni és a magyar szent korona országainak területén kívül eső helyre szóló küldeményeknél fel kell tüntetni ama földművelésügyi miniszteri rendelet számát, a melynek alapján az igazolványokat kiállították. Az igazolványokat kizárólag az elsőfoku közigazgatási hatóság állítja ki, a melynek területén a feladó-állomás van és ugyancsak ezt a hatóságot teljes felelősség terheli abban a tekintetben, hogy az igazolvány tőlapján és ellenőrző szelvényén feltüntetendő adatok a legpontosabban megegyeznek a szállítási igazolvány megfelelő rovatain feltüntetett adatokkal. Elsőfoku hatóságok: kis és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettesük, törvényhatósági joggal felruházott városokban, Budapest székesfővárosban és Fiume városában a tanács által megbízott tisztviselő. Az igazolvány, valamint az annak kiszolgáltatására irányuló kérvény bélyeg- és illetékmentes; kiállítási díj nem jár. E czikkeket tekintetében a Hadi Termény-Részvénytársaság címére szóló, vagy az általa feladott küldeményekre nézve a szállítási igazolványokat az Országos Gazdasági Bizottság maga állítja ki.

A hibás kukoricza igen fontos és számtalan termelőt érdeklő ügyében szólalt föl mult pénteken a miniszterelnök. Szerinte a hibás tengerinél tavaly, az év elején történhettek visszások, de éppen hogy ezek ne ismétlődjenek, most kibocsátott az a rendelet, a mely a hibás tengerire nézve elrendeli, hogy az feltétlenül átveendő, tehát azzal, hogy valaki hibássá teszi a tengerit más célokra, azt saját magának meg nem tarthatja. Az átvett tengeri elsősorban felajánlandó azon gazdáknak, kiknek e hibás tengeri pótlása miatt egészséges tengeri kell. A mennyiben ez nem vétetnék igénybe, elsősorban a közhatósági hízaladéknak adandó át, a mutat-

kozó felesleg pedig felosztandó a különböző hízaló kategóriák között. Erre nézve választmány alapított a Haditermény Részvénytársaság által, ipari és mezőgazdasági hízalók közül, mely az igazságos felosztást ellenőrzi. Megtörténik minden, hogy e dolog helyesen, igazságosan, minden jogosulatlan magánelőny félretolásával rendeztessek.

Czukorrépa-vetőmag behozatala Németországból. Félhivatalosan jelentik, hogy a német birodalmi kormány legutóbb létrejött megállapodások értelmében a cukorrépa-magnak vetési célból Magyarországra leendő behozatalára nézve a következő határozatok mérvadóak:

Czukorrépa-termelők és cukorgyárosok által igényelt cukorrépa-magra a kiviteli engedélyt a német birodalmi kormány ama németországi termelő vagy kereskedő cég előterjesztése alapján adja meg, a mely az árut Németországból elszállítani hivatott. A kiviteli engedély megadása céljából szükséges, hogy a rendeltetési hely elsőfoku hatósága (főszolgabírói hivatal, városi rendőrkapitányság) által kiállított és aláírt, keltezéssel és hivatalos pecséttel ellátott bizonyítvánnyal igazoltassék, hogy a megrendelt mennyiség a rendelő 1916. évi saját szükségletének felel meg. Czukorgyárak »saját szükséglet«-ének tekintik a német kormányt azt a vetőmagot is, a melyet az illető cukorgyárral szerződéses viszonyban levő termelők a cukorgyár útján azzal a kötelezettséggel vesznek át, hogy az abból termelt cukorrépát feldolgozás végett a gyárnak visszaadják. A fentebbiek értelmében kiállított és hitelesített német fordítással is ellátott bizonyítványokkal a magyarországi rendelőknek az illető német cégekhez közvetlenül kell megküldeniök, hogy ennek alapján az utóbbiak a kiviteli engedélyt kérelmezhessek. A kereskedők által Németországból beszerezni kívánt cukorrépa-vetőmagra vonatkozó kiviteli engedélyhez a német kormány a m. kir. földművelésügyi minisztérium részéről teendő kormányjavaslatot kíván meg. Az érdekelt cégek tehát e végből az illetékes kereskedelmi és iparkamara útján küldjék be mielőbb a földművelésügyi minisztériumhoz a kellő adatokat (megrendelt mennyiség, a német szállító cég pontos czime, utirány) tartalmazó kérvényeiket. A kereskedelmi és iparkamara által igazolandó, hogy a behozni kívánt cukorrépa-mag a megrendelő cég e nemű normális szükségletét nem haladja felül. A kereskedelmi és iparkamarának egyúttal szavatolnia kell azért, hogy a behozandó cukorrépa-vetőmagot kizáróan a belföldön fogják felhasználni.

A cukorrépa és a fogyasztási cukor megdrágulása a jövő termelési évről. A cukorrépa-termelés — mely igen jelentékeny munkaerőt igényel — a lefolyt év alatt úgy nálunk, mint Ausztriában és Németországban meglehetősen rosszul ütött ki, miért is a gazdák vonakodtak a cukorrépa megfelelő mértékű termelésétől. Tekintettel azon körülményre, hogy a cukor a külfölddel való kereskedelemben nemcsak mint valutáris érték, hanem mint kompenzációs áru is igen jelentékeny szerepet játszik, a termelés fenntartása határozott közérdeknek tekinthető. E szempontok, sajnos, a mult évben nem vétettek kellően figyelembe, most azonban az érdekeltség még idején hozzáfog a helyzet alapos rendezéséhez. Ugyanis a cukorrépa-termelők és cukorgyárosok a napokban értekezletet tartottak a Körtelen, a mely alkalommal a következő megállapodásokra jutottak:

1. A cukorrépa alapára tekintetében az értekezlet egyhangulag megállapodott abban, hogy a) a folyó termelési évről is fennálló szerződésekben az alapár változatlan marad;

b) azok a régi termelők, a kiknek szerződése lejár s új szerződést kötnek, legalább a régi szerződésben levő alapárat megkapják;

c) új termelők szerződésében a répa alapára egyenlő a környékükön divó szerződéses alapárral.

d) azok a termelők, a kik már ezen megállapodás s illetve a kiadandó kormányrendelet-megelőzőleg cukorrépa-termelési szerződést kötöttek, a kiadandó rendelet intézkedéseikhez képest a fizetendő ár tekintetében megállapodnak a cukorgyárral, vagy a mennyiben ezen megállapodás nem sikerülne, úgy különbiróság fogja meghatározni, hogy a gyár által mily ár fizetendő a beszállított cukorrépáért.

Természetes, hogy mind a négy esetben nemcsak az alapár, de a szerződések egyéb más feltételei is változatlanul fenntartandók.

2. A nyerscukor árára vonatkozólag, a mely a prémiumok kiszámításának alapját képezi, egyhangú a megállapodás, hogy az az egész 1916—17. évi idényre negyven koronában állapittassék meg.

3. A folyó évi cukorrépa-termelés biztosítása céljából úgy a cukorrépa-termelők, mint a cukorgyárosok szükségét látják annak, hogy a termelők egy külön termelési hadipótlékban részesüljenek, még pedig a cukorrépa métermázsájaként 150 koronában, a mely hadipótlékot a fogyasztási cukor árának megfelelő felemelésével az állam fizetné.

A termelők és gyárosok ily módon lefolytatott tanácskozása után a fentemlített megállapodásokat a kereskedelmi minisztériumban tartott közös értekezleten is előterjesztették és így az egész anyag fölött most már a kormány fog dönteni. Tekintettel arra, hogy az alapáron felül fizetendő másfél korona a cukorrépának 75%-kal való megdrágítását jelentené, a mihez természetesen a fogyasztási cukor ára is megfelelően igazodik, már most nyomatékosan hangsúlyozni szükséges, hogy az egyébként érthető drágítás a cukorfogyasztási adó terhére történjék.

A kettős monarchia czukorkészlete. Wienből írják: Az osztrák kormány hír szerint legközelebb rendeletet ad ki arról, hogy a nagy- és kiskereskedelemnél, az iparnál stb. meglevő megadózott czukorkészletről leltárt kell felvenni. Valószínű, hogy nálunk hasonlóképpen fognak intézkedni a czukorkészletekre vonatkozóan.

Vasuti és hajóállomások a requirálás szolgálatában. A pénzügyminiszter legutóbb 1109/916. sz. a. körrendeletet intézett valamennyi pénzügyigazgatóságához, a melyben elrendelte, hogy a pénzügyőrség a buza, rozs, kétszeres, árpa, zab és tengeri, valamint az ezen gabonaneműekből előállított liszt és dara, továbbá a bab, borsó és lencse, végül a repecemag-, lenmag- és kendermagkészletek felkutatása, zár alá vétele és lefoglalása tekintetében a vonatkozó kormányrendeletek és a kiadott utasítások értelmében járjon el. A kereskedelmiügyi miniszter ezzel kapcsolatban január hó 25-iki kelettel és 4244/916/IV. sz. a. rendeletet küldött az összes hazai vasuti és hajózási igazgatóságokhoz, a melyben felhívja az egyes közlekedővállalatokat, hogy állomásaik személyzetét oly irányban utasítsák, hogy az állomásokon feladott gabona, hüvelyesek és olajmag-

Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztonság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

HOLT CATERPILLAR COMPANY
VEZÉRKÉPVISELETE:
BUDAPEST, V., HOLD-UTCZA 5.

Vakra vonatkozó adatokat a pénzügyi közegeknek bocsássák rendelkezésére és azokat hivatalos eljárásukban mindenképpen támogassák. A pénzügyminiszteri utasítás szerint tájékoztató szerződés az egyes állomásokon, hogy a november hó 15. iki bejelentő határidőig kik és mily mennyiség gabonát és tengerit adtak át elszállításra és ez adatok alapján a helyi viszonyok figyelembevételével könnyen lesz megállapítható, hogy az egyes je'entékenyebb termelők részéről mily mennyiség lett volna bejelentendő. Azoknál, a kiknél a tényleg bejelentett mennyiségek jelentékenyen mögötte maradnak az ily módon kiszámítható mennyiségeknek, a kutatások különös körültekintéssel fogantositandók és az illető termelők az eltérések okainak felderítésére felszólítandók lesznek. Ez a rendelet csak egyike azoknak a rendszabályoknak, a melyek a készletek eltitkolása és elrejtése miatt most már teljes szigorúsággal fogantositatnak.

Lentermelés Németországban. Az illetékes körök Németország számára lehetőleg bőves rostitelmélet óhajtván biztosítani, érintkezésbe léptek a német gazdasági kamarákkal avégből, hogy a lentermelés számára nagyobb területek biztosítottassanak. A megejtett számítások alapján az idei tavaszon 20—30.000 hektárnyi területet fognak a lentermelés céljaira igénybe venni. Azonkívül Belgiumban s a német közigazgatás alatt álló orosz-lengyel vidékeken is nagyobb területeken fognak lentermelést üzni. A vetéshez szükséges nagyobb mennyiségű mag beszerzése tárgyában intézkedések folyamatban vannak. A termelők kívánságára a fonódák minimális áron való átvételi kötelezettséget vállalnak, viszont gondoskodás történik arra nézve, hogy a mezőgazdák az összes terméseredményeket beszolgáltassák. A tervbe vett működési területekről nagyobb mennyiségű lenmagtermés várható, mely viszont az olaj és olajpogácsa szükséglet kielégítésére lesz fordítható. Ezenkívül a mezőgazdaságra nézve rendkívüli fontosságú az a körülmény, hogy a tervbe vett nagyobb lentermelés körülbelül 8—4000 vaggon lenpolyvát is eredményez, mely, a jelenlegi szűkös takarmányi viszonyok mellett, az állattenyésztés terén elsőrangú fontossággal bír.

A len- és répatermelés fokozása. Zágrábról írják: A királyi országos kormány a minap az összes járási hatóságokhoz és polgármesteri hivatalokhoz rendeletet intézett, a melyben azokat a len-, kender- és komlótermés felkarolására szólítja fel. A rendelet kiemeli, hogy a hadügyminiszterium, tekintettel a kérdés fontosságára, hajlandó arra, hogy a szükséges munkaerőben esetleg mutatkozó hiányt hadifoglyokkal, továbbá üdülő és rokkant katonák kiküldésével pótolja. E kormányrendelettel egyidejűen a kendermag árát is maximálták és pedig 54 koronával métermázsánként.

A horvátországi répatermelőkkel és cukoriparosokkal a répatermelés ügyében legutóbb folytatott tanácskozásnak valószínűen az az eredménye lesz, hogy érvényen kívül helyezik azt a rendeletet, a melynek alapján Horvátországban jelentékenyen korlátozzák a répatermelést.

A dohánybevéltési árak felemelése. A m. kir. pénzügyminiszter az 1916. évi belföldi dohánybevéltési árakat általában 30 százalékkal felemelte. Azoknak azonban, a kik 1916. évben az 1915. évi területtel egyenlő kiterjedésű területen fognak 1916. évben a kincstár számára dohányt termeszteni, a rendes bevéltési áron felül 40 százalékkal, míg azoknak, a kik a tavalyi területnél 20 százalékkal nagyobb kiterjedésű területen termelnek dohányt, valamint az új termelőknek, 50 százalékkal árpótlékot engedélyezett.

Rézgáliczkiosztás. A földmivelésügyi miniszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, a melyben közli, hogy a folyó évi permetezési időszakra jelentékenyen több rézgáliczot juttathat a szőlősgazdáknak annál, a mennyit a múlt évben a törvényhatóságok útján kiosztott. A rendelkezésre álló rézgáliczot ezutal is törvényhatóságok útján fogja kiosztani és minden lehetőet megtesz, hogy a rézgálicz szétküldése lehetőleg már márcziusban megkezdésék. A rézgálicz eladási ára előreláthatólag nem lesz több kilogrammonként három koronánál. A törvényhatóságok útján szétosztandó rézgáliczban csakis a szőlősgazdák, még pedig kizárólag azok részesíthetők, a kik ebbeli szükségletüket más uton még nem szerezték be. Ennek

szigorú szem előtt tartásával a törvényhatóság a rézgáliczot az azt igénylő szőlősgazdák szőlőterületének arányában akként köteles elosztani, hogy az oda küldendő rézgáliczban minden szőlősgazda szőlőterületének arányában ugyanazon kulcs szerint részesüljön. A rézgálicz-mennyiség szétosztása iránt a törvényhatóság első tisztviselője, mielőtt a rézgáliczot megkapná, már most intézkedhetik és a rézgálicz ára fejében — habár az még a fentiek szerint pontosan meg nem állapítható — kilogrammonként 3 (három) koronát beszedhet, mert a rézgálicz vagy utánvétellel, vagy pedig a pénznek előzetes beküldése után fog a törvényhatóságnak megküldetni. A földmivelésügyi miniszterium tehát közvetlenül nekinek sem ad rézgáliczot, hanem mindenkinek az alispánhoz, vagy polgármesterhez kell e miatt fordulni. Remény van rá, hogy még több rézgáliczot is módjában lesz a miniszternek a szőlősgazdáknak biztosítani. A földmivelésügyi miniszter a jövő évi szükséglet biztosítása céljából a Fémközponttal tárgyalást folytat abban az irányban, hogy a meny nyiban a szőlősgazdák olyan vörös, vagy sárga fémből készült használati tárgyakat fognak beszo l gáltatni, a melyek hadi célra igénybe véve nincsenek, ezért a jövő évben kész rézgáliczot kapjanak.

Védekezés a vértetű ellen. A földmivelésügyi miniszter az almatermelést veszélyeztető vértetű pusztításainak meggátlása szempontjából, tekintettel, hogy az egyes törvényhatóságokban kibocsátott hatósági rendeletek a kártékony veszedelem meggátlására nem elegendők, eme rendeletek hatályon kívül helyezésével rendeletet intézett, mely a veszedelem felismerésére és megállapítására vonatkozóan az egyidejűleg hivatalból megküldött Utmutató rendelkezéseit ajánlja szigoruan betartandónak. Ha ennek segítségével sem volnánk képesek a megbízott közegek megállapítani a vértetű jelenlétét, abban az esetben a gyanusnak talált részét az almafának az előjáróságok útján küldjék be közvetlenül a m. kir. rovarváltási állomásnak. (Budapest, II., Kitaibel Pál-utca 1.) Ha a vértetű jelenléte valamely városban, vagy községben megállapított, erről a szokott hivatalos jelentés a miniszteriumhoz azonnal megteendő. Végül elrendeli a miniszter, hogy ezen rendeletet a községekben a legelterjedtebb módon közzétegyék és hogy az irtást a leggondosabban fogantositásák.

Földgázüzem a tordai csementgyárban. A tordai csementgyár, a mely földgázüzemre rendezkedett be, február hónapban megkezdte az üzemet. Egyelőre 300 munkást foglalkoztat majd az új gyár, a melynek megtekintésére minap Kolozsvár város tanácsa is átutazott Tordára. A vendégeket Hegedüs Lóránt, a Kereskedelmi Bank igazgatója fogadta. A gyár vasbetonból épült és gépüzemi berendezését egy kopenhágai vállalat végezte. A gyár kintját is földgázzal fűtik s a vendégeket már földgázzal fűtött konyha főztijével vendégelték meg.

Magyar mezőgazdasági munkások Ausztriában. Az északnyugati Felvidéken a magyar gazdáknak a munkaerő megszerzésében erős versenyt támasztanak a morva- és csehországi gazdák. A verseny különösen most éles, mikor egyre szaporodik a hadiszolgálat által a mezőgazdaságtól elvont munkások száma. Trencsénmegyében különösen rossz a helyzet, a hol morvaországi gazdák teljesíthetetlen ígéretekkel toborozzák a munkásokat. Ezzel szemben a magyar mezőgazdaság részéről két irányban sürgetnek intézkedést. Egy részről oly irányban, hogy az Ausztriába elszegődött cselédek és munkások a katonai szolgálat alól való felmentésben ne részesüljenek, másrészt pedig, hogy a munkásoknak Ausztriába való elszegődtetést esetleg rendeleti uton is akadályozzák meg. Erre annál nagyobb a magyar mezőgazdaság jussa, mert tudvalevő, hogy a hadifoglyok munkaerejének is tekintélyes részét vonja el és köti le az osztrák termelés.

A hadifoglyok polgári ellátására nézve a földmivelésügyi miniszter 9641. számú rendelete szerint a hadügyi igazgatással létrejött megállapodáshoz képest ezek buza-, rozs- vagy árpalisszittel, vagy e gabonanevények keverékéből előállított liszttel csak oly mennyiségben láthatók el, mint a minő mennyiség a 4586. számú kormányrendelet szerint hasonló foglalkozást üző honi lakosságot megilleti.

Egy ezt megelőző rendelet szerint a vasárnapi munkaszünet határozmányai a hadifogly mun-

kásokra is épp úgy irányadók és érvényesek, mint a többi gazdasági munkásokra, vagy szegődményesekre.

A váltóóvási határidő újabb meghosszabbítása. A nem moratóriumos váltók óvási határidejét a kormány tudvalevőleg még a múlt évben 1916. márczius 3-ig meghosszabbította. Miután azok az okok, a melyek az óvási határidő kitolását indokolták tették, ma is változatlanul fennállnak, a Pénzügyintézetek Egyesülete illetékes helyen előterjesztést tett abban az irányban, hogy a márczius 3-án lejáró óvási határidő újabb meghosszabbítást nyerjen. Az Egyesülés vezetősége most arról értesül, hogy a kormány az óvá felvételi határidőt újabb három hónappal, azaz folyó évi június 3-ig meghosszabbította. Az erről szóló kormányrendelet legközelebb megjelenik.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról

1916. évi február hó 11-ik napján.

Hozatalok és árak.

I. Szálas takarmányok.	Fölhozatal	Árak
1. Réti széna I. rendű, ó	15 szekér	1800—2100
2. " " II. " " " " " " " "	80 "	1200—1700
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	" "	" "
4. " " II. " " " " " " " "	" "	" "
5. Sarjuszéna	" "	" "
6. Muharszéna	45 "	1800—2300
7. Luczernaszéna	5 "	1900—2400
8. Lóhereszéna	" "	" "
9. Kélesszéna	" "	" "
10. Zabos búkköny széna	15 "	1600—2000
11. Takarmányszalma (árpa)	" "	" "
12. Tengeriszár	" "	" "
Összesen szálas takarmány:	160 szekér	
átlag a 1900 kg. Összes súly: 28,000 kilogramm.		
II. Szalma a lomfélék.		
13. Alomszalma	32 szekér	900—1000
14. Zsuppszalma	8 "	1200—1500
15. Szalmaszecska	" "	" "
16. Rétszéna III. rendű, csomagolásra	10 "	900—1100
Összesen szalmaféle:	50 szekér	
átlag a 1200 kg. Összes súly 60,000 kilogramm.		

A vásár forgalma.

Legtöbb széna érkezett honnan? Alsónémedi, Laczháza.
Legtöbb szalma érkezett honnan? Útló és Dömsöd.

S Z E S Z

A szeszüzletben e héten is türethetetlen volt a helyzet. Szeszkészlet nincsen, rendelés azonban bőven érkezik a szeszkerthez prompt elszállítandó finomítványra, azonban a forgalom e héten és régebbi előjegyzések részletleszállítására szorítkozott.

Az Ausztriába szóló kiszállítások most főleg rum és gyümölcspálinkafélékben nagyok.

Finomított szesz a kartell a maximális áron 360—370 K számláz, ellenben kartellen kívüli finomítók részéről finomítványban alig volt ajánlat.

Denaturált szesz szilárd és nagyban 135 kg., kisebb tételekben 140 kg. kelt el.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz e héten gyéren volt ajánlva és csak néhány tetel kelt el teljes maximális áron.

Maximális árak nagyban:

	régi áru	új áru
Kontingens nyersszesz adók nélkül	150—	130—
» finomított szesz		
adó- és adópótlék nélkül	—	140—
Finomított szesz adózva	—	360—370
Denaturált szesz	—	135—

NYILTÉR.

E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha mindjárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTDÖLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragálycsirák a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással **HATÉKONYAN** védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a.
készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgáltanak

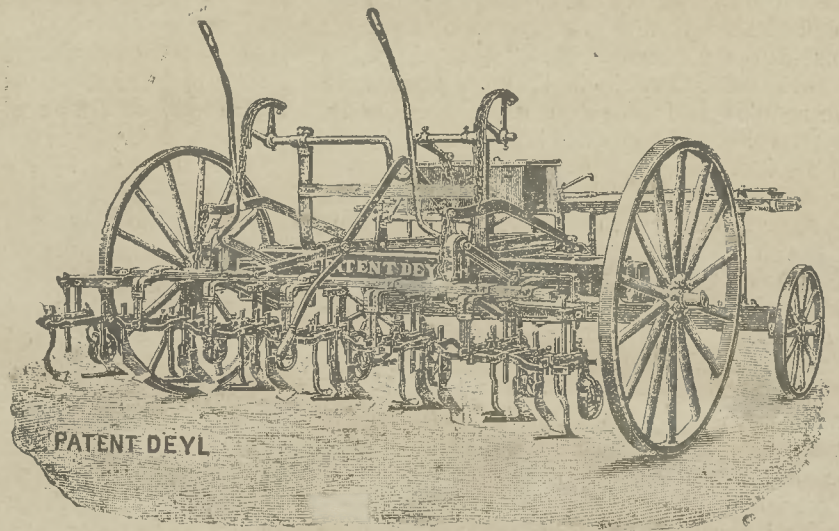
A DEYL -féle speciális szab- dalmazott kapológépek önműködő kapakéskeresetekkel és kormányzó- készülékkel,

mindennemű kapásnövények számára korszakalkotó lendületet adtak különösen a répaművelésnek. Ezen speciális répaművelő eszközöket a könnyű súly és egyszerű kormányozhatóság mellett a kapakéskeresetek zseniális elhelyezése, beosztása és a

kézimunkát teljesen pótló működése

jellemzik. Alig ismerünk eszközt, mely a munkáskéz hiányát és kvalitatív munkáját ily megfelelően és kifogástalanul pótolná, sőt sok esetben felül is mulja. A szabadalmazott kormányzókészülék egy pillanat alatt könnyen kiemeli az egész kapaszerkezetet, miáltal a vonóállatoknak a sorból való netáni kilépése ki van zárva.

A kapakések alkotta parallelogram változatlanul egyenlő metszési szöveget biztosít, a kapák elmés elrendezése következtében a répa eltemetése vagy megsérülése teljesen lehetetlen, amellett a kapák egészen a növénytörzsek közvetlen közelségében dolgozhatnak.

Ezen óriási előnyökre vezethető vissza a DEYL-kapák elterjedése és közkedveltsége a kontinensen, mert a gyakorlati gazdák mindjárt felismerték ezen eszközben a répaművelésnek gépielővel célszerűbben és gazdaságosabban elérhető módját a jelen munkáshiány és munkabér közepette, amint az kézimunkaerővel keresztülvihető nem volna. A 2-5-soros egy ökör- vagy ló befogására alkalmas villarudakkal ellátott DEYL-kapák a sorköztávolság szerint 12-18" azaz 30-45 cm.-ig állíthatók be. ♦♦♦♦♦ Ajánljuk, úgy a kapológépek, mint a már üzemben levő kapák tartalékrészeinek sürgős megrendelését, mert a munkás és nyersanyag hiány folytán a DEYL-gyár teljesítőképesége lényegesen kisebb. ♦♦♦♦♦

Kizárólagos egyedelarusítás Magyarország részére:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő; **SZÚCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.